

Katowice, 8.07.2021r.

Prof. dr hab. Ewa Rott-Pietrzyk

Instytut Nauk Prawnych
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Śląski w Katowicach

RECENZJA

osiągnięć naukowych doktora Jana Halberdy

sporządzona w postępowaniu o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego

1. Przedmiot i kryteria oceny

1. O kryteriach, które recenzent jest zobowiązany wziąć pod uwagę, należy wnioskować na podstawie art. 219 ust 1 pkt 1 - 3 ustawy z 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tj. z 1 marca 2021 r., Dz.U. z 2021 r. poz. 478, zwanej dalej w recenzji „ustawą”), zgodnie z którym istotą recenzji w postępowaniu habilitacyjnym jest ocena, czy osiągnięcia naukowe wnioskodawcy spełniają kryteria określone w tej regulacji. Zasadniczy jej element sprowadza się do udzielenia odpowiedzi na pytanie, czy osoba wnioskująca (posiadająca stopień doktora) ma w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny (w zakresie, który przedstawia we wniosku), oraz wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej (art. 219 pkt 2 i 3 ustawy).

2. Jako swoje osiągnięcia naukowe Wnioskodawca w załączniku 2 wymienił wszystkie opublikowane prace naukowe po uzyskaniu stopnia doktora, tj. 2 monografie; udziały w pracach zbiorowych jako rozdziały – 13 (w tym dwa w druku) oraz 21 artykułów. W sposób szczegółowy wypowiem się odnośnie do monografii pt. *Estoppel w angloamerykańskim prawie prywatnym*, Kraków (Księgarnia Akademicka) 2020, mającej istotne znaczenie dla oceny dorobku, wskazanej przez Wnioskodawcę. W pozostałym zakresie odniosę się do: publikacji i innej działalności naukowej, a także organizacyjnej, dydaktycznej oraz dotyczącej współpracy z otoczeniem, w sposób

bardziej ogólny z wyróżnieniem istotnych elementów, zasługujących na docenienie.

2. Ocena osiągnięć naukowo-badawczych Wnioskodawcy

2.1 Monografia naukowa – zasadniczy element oceny

1. Wnioskodawca, zgodnie z art. 219 ust. 1. pkt 2a ustawy, przedstawił jako swoje osiągnięcie monografię naukową pt. *Estoppel w angloamerykańskim prawie prywatnym*, Kraków (Księgarnia Akademicka) 2020, stron: 526, ISBN 978-83-8138-259-5. Stanowi ona bez wątpienia najistotniejsze osiągnięcie naukowe w dorobku dr. Jana Halberdy.

2. Wybór tematu należy przyjąć z dużą aprobatą z uwagi na to, że w polskim piśmiennictwie brak całościowego monograficznego opracowania instytucji *Estoppel* w systemach *common law*. Praca ta wypełnia zatem w tym zakresie lukę w badaniach nad prawem prywatnym. Problematyka stanowiąca jej przedmiot była podejmowana przez różnych autorów zupełnie incydentalnie w monografiach, czy dziełach zbiorowych [np. P. Skorupa, *Nieważność czynności prawnej w prawie polskim na tle porównawczym*, Warszawa 2019; M. Grochowski, *Skutki braku zachowania formy szczególnej oświadczenia woli*, Warszawa 2017; S. Kubsik, *Przedkontraktowa odpowiedzialność odszkodowawcza z tytułu nieuczciwych negocjacji*, Warszawa 2015; M. Spyra, *Przedkontraktowe inwestycje specyficzne w reżimie odpowiedzialności przedkontraktowej*, Warszawa 2014; M.A. Zachariasiewicz, w: *System prawa handlowego. Międzynarodowe prawo handlowe*, t. 9, red. W. Popiołek, Warszawa 2013; K. Mularski, Z. Radwański w: *System prawa cywilnego. Prawo cywilne – część ogólna*, t. 2, (red.) Z. Radwański, A. Olejniczak, Warszawa 2019; E. Rott-Pietrzyk, *Agent handlowy – regulacje polskie i europejskie*, Warszawa 2006, *taż*, *Klauzula generalna rozsądku w prawie prywatnym*, Warszawa 2007]. Podobnie stan dorobku doktryny w odniesieniu do *estoppel* kształtuje się zresztą w innych krajach Europy kontynentalnej (*civil law*). Instytucja ta nie została bowiem zbadana kompleksowo w prawie prywatnym przez przedstawicieli doktryny spoza systemów *common law*. Tematyka ta jest – z oczywistych powodów – opracowana w systemach prawa angloamerykańskiego, w szczególności w opracowaniach odnoszących się do *contract law*. Można postawić pytanie, jakie elementy (i dlaczego) - z opracowania obejmującego instytucję ugruntowaną w systemach *common law* (reprezentujących odmienną kulturę prawną i instytucje prawne o innej genezie) w ujęciu historycznym - mogą być interesujące, czy pouczające, w szczególności z perspektywy rodzimego systemu prawnego (czy innych kulturowo do niego zbliżonych)? Jaki pożytek może płynąć z takiego badania dla rozważań nad instytucjami prawnymi (np. w zakresie ich funkcjonalności) z kręgu naszej kultury prawnej?

3. W kontekście tych pytań, tematyka podjęta przez Habilitanta jest godna poparcia, a ocena wyboru tematu jest zatem wysoka z dwóch zasadniczych względów. Po pierwsze, z uwagi na wspomniany aspekt nowości (brak całościowego monograficznego opracowania instytucji *estoppel* w prawie prywatnym w doktrynie polskiej i europejskiej). Po drugie, z uwagi na znaczenie tej instytucji na płaszczyźnie słuszności rozważanej zarówno w prawie prywatnym (w szczególności w ramach słuszności kontraktowej), jak i publicznym (np. przy rozważaniu uzasadnionych, rozsądnych oczekiwań wobec organów administracji państwowej i samorządowej). Zagadnienia związane z prawem publicznym zostały jednak przez Autora wyraźnie przy określaniu zakresu zadania badawczego wyłączone (mimo to w pracy znalazł się fragment odnoszący się do *estoppel* czy *legitimate expectations* w prawie publicznym, pkt 4.7.2.).

4. Przy założeniu, że badanie jest rzetelne, analiza działania narzędzia takiego jak *estoppel* w przestrzeni prawa prywatnego systemów *common law*, może być pouczająca przy rozważaniu różnego rodzaju rozwiązań prawa stanowionego, wykorzystujących słusznościowe klauzule generalne (dobre obyczaje, zasady współzycia społecznego, dobrą wiarę w znaczeniu obiektywnym, klauzulę rozsądku, uzasadnione czy rozsądne oczekiwania, a także lojalność, zaufanie itd.), w szczególności przy rozważaniu ich korekcyjnej funkcji (choć także funkcji uzupełniającej i interpretacyjnej). Może pokazać bowiem jak instrumenty prawne o odmiennej genezie, pochodzące z różnych systemów prawnych, prowadzą do zbliżonych, o ile nie identycznych rozstrzygnięć indywidualnych, w szczególności w sytuacjach atypowych, w których niezbędne jest zaangażowanie kryteriów słusznościowych. Zestawienie różnych sposobów rozumowań prawniczych, typowych dla systemów *common law*, gdy chodzi o słuszność wyrażoną w różnych rodzajach *estoppel*, może wzbogacić postrzeganie sposobów budowania argumentacji, dotyczących metodologii wykładni i stosowania przepisów obejmujących słusznościowe klauzule generalne w systemach *civil law*. W konsekwencji, może wieść to do optymistycznego przekonania, że określone wartości ujęte w ramach różnych instytucjach prawnych - słuszności i rozsądkowi służące - są wspólne i łączą przedstawicieli odmiennych systemów prawnych, opartych na tak różnych podstawach, jak systemy *common law* i *civil law*. Dotyczyć to może np. instytucji normowanych w polskim KC takich jak: instytucja nadużycia prawa podmiotowego (art. 5 KC), interpretacja oświadczenia woli (odnoszonej zarówno do jego znaczenia, jak i

faktu, czy doszło do skutecznego złożenia oświadczenia, art. 65 KC), korekty czynności prawej sprzecznej z wartościami wynikającymi z klauzuli słusnościowej (art. 58 § 2 KC), uzupełnienia treści umowy o prawa i obowiązki nieobjęte jej treścią (art. 56 bądź art. 354 KC), czy podniesienia zarzutu przedawnienia (art. 117 §2 KC).

Badanie przeprowadzone w odniesieniu do tytułowej instytucji przez Wnioskującego zasługuje bez wątplenia na miano rzetelnego. Może zatem służyć wspomnianym celom i w ten sposób przyczynić się do rozwoju prawa prywatnego. Nadto, dostrzeżenie wspólnych wartości łączących odmienne instytucje (choć pełniące podobną funkcję), zakorzenione w różnych systemach prawnych, ułatwia także stosowanie prawa prywatnego międzynarodowego, poprzez kolizyjnoprawną instytucję dostosowania.

5. Autor w różnych rodzajach *estoppel* wyróżnił słusznie wspólny mianownik dla odmian tej instytucji. Uznaje, że we wszystkich przypadkach chodzi o mechanizm powstrzymania osoby, podejmującej działania ukierunkowane na wykonanie przysługujących jej formalnie uprawnień. W przypadku *estoppel* spoiwem jest zapobieganie zachowaniom, którym można zapobiegać wykorzystując mechanizm podobny do działania słusnościowych klauzul generalnych i zakazu nadużywania prawa w systemach *civil law*. Instytucja *estoppel* badana jest w ujęciu historycznym, w szczególności na podstawie orzecznictwa, począwszy od połowy XIX w. do początku 2020r. Celem jest nie tylko kompleksowe przedstawienie tejże instytucji. Autor identyfikuje szereg problemów badawczych i formułuje odzwierciedlające je pytania. Identyfikacja ta i sposób formułowania pytań, świadczy o bardzo dobrym przygotowaniu i przemyśleniu zadania badawczego. Odnoszą się one do: samego pojmowania tej instytucji, jej umiejscowienia w systemie (tj. wkomponowanie w poszczególne działy prawa prywatnego, czy wyciągnięcie przed nawias, jako instytucję *sui generis*), jej znaczenia w zakresie przesłanek i środków prywatnoprawnej ochrony, a także znaczenia na płaszczyźnie proceduralnej. Szczególnie interesujące są trzy pytania, które można określić mianem uniwersalnych, w takim sensie, że można je odnosić do różnych systemów prawnych w zakresie instrumentów pełniących podobne funkcje (tj. różnego rodzaju klauzul słusnościowych). Po pierwsze, czy skuteczne powołanie się na *estoppel*, zapewnia zaspokojenie oczekiwań chronionemu podmiotowi (tzw. *expectation interest*). Po drugie, czy odmiany *estoppel*, które traktowane są jako środki defensywne (*promissory estoppel* i *estoppel by convention*),

mogą stanowić samoistną podstawę powództwa (*cause of action*)? Po trzecie, czy powołując się na *estoppel* można przewyciężyć skutki przewidziane przez normy *ius cogens*? Szczególnie to ostatnie pytanie jest obecnie aktualne, nie tylko w odniesieniu do systemów prawa angloamerykańskiego. Wszystkie pytania można zresztą w nieco innej formule odnieść także do rodzimego systemu prawnego (czy innych systemów *civil law*) i klauzul generalnych w zakresie ich funkcji, w szczególności korekcyjnej. Autor zresztą sygnalizuje instytucje prawa polskiego zbliżone do różnych mechanizmów wykorzystania *estoppel*. Gdy chodzi o ostatnie pytanie, warto zauważyć, że w systemie prawa holenderskiego, z powołaniem się na przepisy obejmujące klauzulę generalną *redelijkheid en billijkheid* (rozsądku i słuszności), stosujący prawo może pominąć skutki wynikające z przepisów bezwzględnie wiążących i orzec na podstawie generalnego przepisu zawierającego tę klauzulę generalną [bliżej na ten temat piszę w rozdziale III monografii: Klauzula generalna rozsądku w prawie prywatnym (2007); Holenderska klauzula rozsądku i słuszności na tle innych uregulowań prawnych (wzór dla polskiego ustawodawcy)? SPP2006, z. 3]. Analiza angielskich orzeczeń pochodzących z ostatnich lat prowadzi Habilitanta do wniosku, że *estoppel* umożliwia *de facto* niekontrolowaną ingerencję w podstawowe instytucje prawa prywatnego, takie jak prawo własności i prawo dziedziczenia. W przypadku prawa holenderskiego, zarzuty takie nie były zasadniczo formułowane. Wskazówki interpretacyjne formułowane przez *Hoge Raad* w zakresie granic dopuszczalności odmowy stosowania przepisów *ius cogens* przez odwołanie się do klauzuli *redelijkheid an billijkheid* są uznawane i respektowane, także z uwagi na wielki autorytet, którym cieszy się holenderski *Hoge Raad*. Zagadnienia te, odnoszone do rodzimego systemu prawa prywatnego, mogą być niezwykle interesujące i pouczające. W tym zakresie jednak, powstaje pewien niedosyt. Wnioski wynikające z analizy *estoppel* dla systemu prawa polskiego mogłyby jednak sięgać dalej. Odniesienia do prawa polskiego mają raczej charakter ogólnych referencji. Wynika to zapewne stąd, że głównym celem Wnioskodawcy było kompleksowe przedstawienie tytułowej instytucji w systemach prawnych z kręgu *common law*. Już samo to ma jednak wartość, z uwagi na brak podobnego opracowania.

7. Odnosząc się do sformułowania samego tematu monografii nasuwa się jedno spostrzeżenie, dotyczące fragmentu: „w angloamerykańskim prawie prywatnym”. Fragment ten budzi moje wątpliwości i skłania do uwagi krytycznej. Trudno bowiem mówić o jednym „systemie prawa angloamerykańskiego”, czy inaczej – jednym

systemie *common law* (podobnie jak o jednym systemie prawa kontynentalnego, inaczej jednym systemie *civil law*). Nie istnieje jeden system prawa prywatnego, obejmujący systemy prawne różnych państw. Należy tu raczej mówić o systemach (w liczbie mnogiej) prawa angloamerykańskiego, czy systemach *common law* (USA, Anglii itd.). Autor zresztą wyraźnie sygnalizuje, że monografia odnosi się przede wszystkim do prawa angielskiego oraz wywodzących się od tego prawa innych systemów prawnych, tj. „amerykańskiego” (ma tu zapewne na myśli system prawny USA) oraz australijskiego, a w bardziej ograniczonym zakresie odwołuje się do prawa kanadyjskiego i prawa Nowej Zelandii. Niepoprawne jest także mówienie o „prawie amerykańskim”. Nie ma bowiem jednego prawa amerykańskiego, skoro Ameryka, czy obie Ameryki obejmują różne państwa, które mają własne systemy prawne. Stąd poprawnym sformułowaniem – w kontekście, w którym zwrot ten jest wykorzystywany w pracy – jest „prawo USA”, czy „system prawny USA”. Przyjmuję jednak, że tytułowe sformułowanie ma charakter bardziej umowny i stanowi wyraz skrótu myślowego. Niemniej jednak nie jest to zabieg poprawny, choć prawdą jest, że wielu autorów z takiej formuły korzysta. Nie usprawiedliwia to jednak powielania tej formuły. Nieprzekonywujące w tym zakresie są wyjaśnienia zamieszczone na s. 20.

8. Struktura publikacji oraz przyjęte metody badawcze są tradycyjne (historyczna, dogmatyczna i prawnoporównawcza). Przy założeniach i określonych przez Habilitanta założeniach i zidentyfikowanych problemach badawczych, wybór przyjętej systematyki i tradycyjnych metod jest funkcjonalny i przez to uzasadniony. Główne elementy składające się na strukturę pracy obejmują: zagadnienia wstępne, rozwój historyczny *estoppel* w różnych jego odmianach, a następnie przesłanki i skutki zastosowania tej instytucji oraz miejsce *estoppel* w prawie prywatnym, stanowiące rozważania o charakterze systemowym. Monografię wieńczy podsumowanie, w którym Autor odnosi się do zidentyfikowanych na wstępie problemów badawczych. Wstępny fragment pracy wraz z zakończeniem stanowi zgrabną klamrę, która obejmuje całość przeprowadzonych wartościowych badań. Wnioski mogłyby jednak iść nieco dalej, w szczególności w zakresie rodzimego systemu prawnego (czy innych systemów prawnych z kręgu *civil law*, bądź aktów prawa modelowego, do których w monografii także zamieszczono kilka odwołań) w odniesieniu do zagadnień, które sygnalizuję na 3 i 5 stronie recenzji. Podobne oczekiwania można mieć zresztą do poszczególnych rozdziałów, które zostały opracowane niezmiernie rzetelnie i drobiazgowo, gdy chodzi o prezentację poszczególnych elementów poszczególnych

odmian *estoppel*, na podstawie prezentowanych orzeczeń i wypowiedzi doktrynalnych. W szczególności spójną (chronologicznie, merytorycznie i systemowo) oraz metodyczną prezentację kluczowych argumentów, uzasadniających przyjmowane przez sądy stanowisk należy ocenić bardzo wysoko. Własna ocena ukształtowanych w orzecznictwie (czy doktrynie) stanowisk, jest jednak w wielu miejscach nazbyt syntetyczna, np. w odniesieniu do miejsca *estoppel* w prawie prywatnym (w zakresie uznania za instytucję *sui generis*).

9. We fragmentach wstępnych Habilitant raczej enigmatycznie określa cel zadania badawczego i uzasadnia celowość zajęcia się instytucją *estoppel*. Stawia tam także pytania, które należy odczytywać jako identyfikację problemów („wyzwań”) badawczych. Wyjaśnia również, jakie wykorzystuje metody przy realizacji zadania badawczego. Fragment dotyczący metodologii jest także dość powierzchowny i w zasadzie odnosi się bardziej do źródeł, z jakich Autor korzysta, niż wyjaśnienia zasadności posłużenia się poszczególnymi metodami (i ich funkcjonalności w kontekście zrealizowania zamierzonego zadania badawczego), z zaznaczeniem do jakiego materiału źródłowego znajdują one zastosowanie. Do metod badawczych odnosi się właściwie tylko jednym zdaniem, stwierdzając, że stosuje „metodę historyczną, dogmatyczną oraz prawnoporównawczą (funkcjonalną)”. Punkt 1.2. monografii (s. 12 i nast.) zatytułowany *Metodologia i podstawa źródłowa pracy* nie do końca odpowiada oczekiwanej treści tego rodzaju rozdziałów w monografiach habilitacyjnych. Jest tak nawet przy założeniu, że treść tę można poczytywać za uzupełnioną przez pkt 1.4 pt. Zakres terytorialny. Cel pkt 1.4 wydaje się jednak inny; poza tym nie wyjaśnia zastosowania metody prawnoporównawczej dla wszystkich systemów prawnych, o których w nim mowa (w szczególności systemu prawa kanadyjskiego i Nowej Zelandii). Treść art. 1.2. nie odpowiada tytułowi także w zakresie rozważań merytorycznych, które mogłyby zostać z powodzeniem zamieszczone w innych fragmentach pracy. Gdy chodzi o treść jednostki podziału redakcyjnego odnoszącej się do metod badawczych nasuwają się nadto dwa zastrzeżenia. Po pierwsze, w jednostce tej Autor nie wyjaśnia zakresu zastosowania metody prawnoporównawczej. Nie tłumaczy bowiem w sposób wyczerpujący, jakie systemy prawne przy jej użyciu bada, i jakie jest uzasadnienie dla dokonanych wyborów, czy też w jakiej proporcji i czemu mają służyć referencje do poszczególnych systemów prawnych. Bardziej wynika to z treści poszczególnych rozdziałów pracy (ale to już jest wniosek czytelnika). Po drugie, nie jest satysfakcjonujące wyjaśnienie,

dlaczego warto systemy prawa angloamerykańskiego w zakresie objętym monografią badać (por. również moje wcześniejsze rozważania, uzasadniające wagę podjętej tematyki). Innymi słowy, nie wyjaśniono wyczerpująco kryterium, wedle którego dokonano wyboru obcych systemów prawnych (w odniesieniu do każdego z nich). Nie są wystarczające wyjaśnienia (na s. 16, akapit 1), odnoszące się do braku gruntownych studiów nad kulturą czy prawem w systemach *common law* (w ogóle). Nie zadowolają też stwierdzenia, że kraje, których systemy prawne są badane, są światowymi liderami gospodarki, a Londyn jest stolicą międzynarodowego handlu i arbitrażu, czy też, że prawo angielskie jest często wybierane w ramach kolizyjnoprawnego wyboru prawa. Autor nie bada zresztą instytucji *estoppel* z perspektywy prawa międzynarodowego (prawa prywatnego międzynarodowego *sensu largo* i prawa międzynarodowego publicznego), czy zastosowania tej instytucji w arbitrażu. Badanie odbywa się na płaszczyźnie prywatnoprawnej w ujęciu historycznym. Na tej płaszczyźnie właśnie można znaleźć wiele argumentów przemawiających za celowością i zasadnością wybranego tematu i przedmiotu badań (potencjału argumentów, które tkwią w samym prawie prywatnym Autor nie wykorzystał). W szczególności w odniesieniu do rodzimego systemu prawnego (bądź innych z odmiennej kultury prawnej) i objętych nim instytucji funkcjonalnie do różnych odmian *estoppel* zbliżonych. Nie jest również jasne, jak Autor postrzega istotę i znaczenie metody prawnoporównawczej, stwierdzając np., że stosuje „metodę porównawczą (funkcjonalną)”. Czy chodzi o to, że metoda ta jest funkcjonalna dla realizacji zadania badawczego (z innymi metodami funkcjonalności jednak Autor w ten sposób nie wiąże)? Czy uznaje, że metoda prawnoporównawcza jest równoznaczna z „metodą funkcjonalną”. Należy stwierdzić, że pkt. 1.2 należy do słabszych fragmentów monografii.

10. Autor w sposób bardzo niejednoznaczny (nieprecyzyjny) odnosi się również do samego celu zadania badawczego i w zasadzie go wyraźnie nie artykułuje. O celu czytelnik może wnioskować na podstawie stwierdzenia kończącego pierwszy akapit pkt 1.10: „Próbie omówienia, a niekiedy i rozstrzygnięcia tych zagadnień poświęcona jest niniejsza książka.” Następnie – bez narracyjnego powiązania z fragmentem poprzedzającym – następuje wymienienie wielu pytań; po czym nie następuje żadna puenta, która powinna podsumować cel, założenia i identyfikację problemów badawczych, a której można w tego rodzaju opracowaniach oczekiwać. Choć fragment obejmujący pytania nie jest elegancki narracyjnie i warsztatowo (w kontekście

powiązania ich z fragmentem je poprzedzającym), tkwi w nim duża wartość. Pytania odzwierciedlają bowiem zidentyfikowane na podstawie badania materiału źródłowego, głównie orzeczniczego, problemy („wyzwania”) badawcze. Sygnalizują one głębię i kompleksowość niełatwego zadania badawczego, dotyczącego systemów *common law*, z którym mierzy się badacz z odmiennego kulturowo systemu prawnego (jako *external observer*). Do wykonania tego zadania potrzebne jest wieloletnie, znaczne doświadczenie obcowania z innym systemem, czy systemami prawnymi. Wnioskodawca takie doświadczenie bez wątpienia posiadał i dobrze je (w dalszych częściach monografii) wykorzystał w zakresie niezmiernie rzetelnej analizy tytułowej instytucji w badanych systemach prawnych. Pozostała część pracy jest usystematyzowana metodycznie, stosownie do problemów badawczych i odzwierciedlających je pytań. Dalsze rozdziały dotyczące przesłanek i skutków *estoppel*, czy rozważań dotyczących systemowego spojrzenia na analizowaną instytucję są w wielu miejscach imponujące. Autor zmierzył się z ogromnym materiałem źródłowym: aktami prawnymi, dorobkiem doktryny i judykatury. W szczególności na docenienie zasługuje praca z dorobkiem orzeczniczym z systemów *common law*, która jest gruntowna, dobrze przemyślana, usystematyzowana i wartościowa, z uwagi na płynące z niej wnioski i oceny dotyczące przyjmowanej w tych systemach metodologii wykładni i stosowania prawa. Brakuje jednak głębszego odniesienia tych wniosków i ocen do rodzimego systemu prawnego, w zakresie, o którym była mowa wyżej. Dotyczy to w szczególności rozważań odnoszących się do realizowania w różny sposób słuszności na etapie wykładni i stosowania prawa przy użyciu różnych narzędzi w odmiennych systemach i kulturach prawnych. Rozumiem jednak, że zasadniczym celem było tytułowe zadanie i każdy czytelnik zapewne będzie widział inaczej zagadnienie dalszej aplikacji wynikających z tego opracowania wniosków. Monografia jest zatem cenna, także z uwagi na to, że tworzy doskonały grunt dla prowadzenia dalszych badań prawnoporównawczych, kładących nacisk na możliwą aplikację prezentowanych rozumowań (wiodących do rozwiązań z uwzględnieniem słuszności) – po ich odpowiednim dostosowaniu - do instytucji funkcjonalnie zbliżonych w systemach prawnych Europy kontynentalnej (np. polskim).

11. Bez względu na to, czy się poglądy Autora podziela, czy też nie, należy docenić dużą sprawność argumentacyjną i przekonanie, z jakim przedstawia swoje stanowiska (np. w zakresie nadużywania przez sądy orzekające na tle systemów *common law* w zakresie zastosowania instytucji *estoppel*, która niczym koń trojański

„rozsadza” porządek prawny od środka). Argumentacja jest rzeczowa i przemyślana (z kilkoma zgłaszanymi zastrzeżeniami, dotyczącymi zagadnień wstępnych). Autor nie wypowiada sądów pochopnie. Są one uzasadnione niezwykle rzetelnie powołanym materiałem bibliograficznym, który jest imponujący. W tym zakresie Autor z pewnością nie idzie na skróty. W moim przekonaniu ten sposób podejścia do nauki zasługuje na docenienie.

12. Podsumowując ocenę monografii *Estoppel w angloamerykańskim prawie prywatnym* stwierdzam, że ma ona funkcjonalną i przejrzystą konstrukcję (strukturę) – z zastrzeżeniami dotyczącymi pkt. 1 - i jest napisana dobrym prawniczym językiem, co nie było łatwe, z uwagi na zawiałości terminologiczne związane z analizowaną instytucją. Jest także przygotowana bardzo starannie pod względem redakcyjnym. Daje wyraz sprawności argumentacyjnej Autora i elegancji przy prezentowaniu swych poglądów, w szczególności mających charakter polemiczny wobec stanowisk prezentowanych w poszczególnych orzeczeniach. Przy opracowaniu monografii wykorzystano prawidłowo obszerny zbiór literatury i dorobek judykatury obcej i polskiej. Należy podkreślić, że wykorzystany materiał bibliograficzny jest imponujący. Znajduje on wyraz w rzetelnej dokumentacji pracy w przypisach oraz w przygotowanym zestawieniu bibliograficznym. W pracy znalazło to wyraz w postaci wykazu imponującego zbioru piśmiennictwa (obcego i polskiego), a także solidnie przygotowanych indeksów: aktów prawnych (z podziałem na państwa), orzeczeń (z podziałem na państwa). Dużym ułatwieniem dla czytelnika jest także przygotowany z pieczołowitością indeks osobowy oraz indeks rzeczowy (których zamieszczanie w ostatnich latach nie jest regułą). Zawartość merytoryczna pracy dowodzi dobrego opanowania przez Autora metody naukowej dogmatyki prawa. Pokazuje również, że jego wiedza znacznie wykracza poza instytucje badane w systemie prawnym Anglii, USA i Australii. Autor referencyjnie odnosi się także do systemów prawnych z kręgu *civil law* oraz do aktów prawa modelowego (*soft law*), takich jak PECL, czy DCFR, a także do projektu *Common European Sales Law* (CESL). Autor sprawnie porusza się również na płaszczyźnie prawa rzeczowego, zobowiązań (w zakresie różnych ich źródeł), a także prawa spadkowego i prawa rodzinnego. Należy bez wątplenia przyjąć, że recenzowana monografia stanowi istotny wkład w rozwój prawa prywatnego.

2.2 Udział w dziełach zbiorowych, artykuły

2.2.1. Uwagi ogólne

1. Poza monografią wskazaną we wniosku przez Habilitatna w ramach art. 219 ust. 2 pkt 1 a ustawy, przy ocenie dorobku naukowego należy uwzględnić drugą monografię, tj. *Historia zobowiązań quasi-kontraktowych w common law*, Kraków (Księgarnia Akademicka) 2012, ss. 446, a także wkład w naukę w postaci rozdziałów w pracach zbiorowych oraz artykułów:

1. *Akt o Supremacji, Bill o Prawach, Common law, Equity law, Gabinet Królewski, Habeas Corpus Act, Impeachment, Parlament angielski, Przysięgli, Ryty, Wielka Karta Swobód* (poszczególne hasła, łącznie 22 tys. znaków), w: B. Hołyst, Z. Naworski, *Wielka Encyklopedia Prawa*, wyd. Toruń 2020-2021 (w druku),
2. *Anglia w okresie anglosaskim, Anglia w okresie średniowiecza, Dyktatura Cromwella w Anglii (1649-1660), Monarchia absolutna w Anglii, Monarchia parlamentarna w Anglii, Zjednoczone Królestwo w XIX i XX wieku* (poszczególne hasła; łącznie 73 tys. znaków; razem z K. Baranem – w załączeniu zaświadczenie w/s współautorstwa), w: B. Hołyst, Z. Naworski, *Wielka Encyklopedia Prawa*, wyd. Toruń 2020-2021 (w druku),
3. *Tontines in Poland*, w: P. Hellwege (ed.), *The Past, Present, and Future of Tontines. A Seventeenth Century Financial Product and the Development of Life Insurance*, Berlin 2018, s. 273-288,
4. *Dryf orzecznicy - błąd co do prawa i błąd co do faktu w angielskim prawie bezpodstawnego wzbogacenia*, w: Semper fidelis. *Prace dedykowane pamięci Profesora Janusza Sondla legendy krakowskiego fakultetu prawniczego*, Kraków 2017, s. 113-132,
5. *Na pograniczu common law i equity law. Początki doktryny estoppel w prawie angielskim*, w: *Pogranicza w historii prawa i myśli polityczno-prawnej*, Gdańsk-Olsztyn 2017, s. 245-252,
6. *Slade's case (1602) w świetle przemian angielskiego procesu i prawa zobowiązań*, w: *Pro memoria. Księga dla uczczenia pamięci Profesor Krystyny Kamińskiej*, Toruń 2013, s. 58-82,
7. *Środki odwoławcze w średniowiecznym i nowożytnym common law*, w: *Regnare-Gubernare-Administrare. Prawo i władza na przestrzeni wieków*, Kraków 2012, s. 41-50,
8. *Zobowiązania z gier i zakładów w orzecznictwie common law (w latach 1664-1845)*, w: *Ex contractu, ex delicto – z dziejów prawa zobowiązań*, Kraków 2012 s. 111-121,
9. *The Unjustified Enrichment in Polish Code of Obligations of 1933*, w: *Institutions of Legal History with special regard to Legal Culture and History*, Bratislava-Pecs 2011, s. 95-103,
10. *Zobowiązania ex contractu w średniowiecznym common law*, w: *Ius mercatorum, lex mercatoria. Z dziejów i współczesności prawa handlowego*, Kraków 2011, s. 69-85,
11. *Ława przysięgłych w angielskim procesie cywilnym (XII-XIII w.)*, w: *Vetera novis augere. Studia i prace dedykowane Profesorowi Waławowi Uruszczakowi*, Kraków 2010, str. 313-320,
12. *Ryty procesowe a prawo do sądu w dawnym common law*, w: *Spółeczeństwo a władza. Ustrój, prawo, idee*, Wrocław 2010, str. 193-205,
13. *Wymiana argumentów (pleading) w dawnym angielskim procesie cywilnym*, w: *Świat, Europa, Mała Ojczyzna. Studia ofiarowane Profesorowi Stanisławowi Grodziskiemu w 80 rocznicę urodzin*, Bielsko-Biała 2009, str. 1023-1035.
14. *Undue Payment in the Polish Code of Obligations of 1933 as Compared with Other Regulations of That Time*, *Krakowskie Studia z Historii Państwa i Prawa*, Kraków 2017, zeszyt specjalny, s. 63-94,
15. *Monografia czy wybrane zagadnienia?*, w: *Państwo i Prawo* 2016, nr 10, s. 114-123, (recenzja książki M. Łolika, *Współczesne prawo kontraktów - wybrane zagadnienia*, Warszawa 2014),
16. *Nienależne świadczenie w polskim Kodeksie zobowiązań z 1933 r. na tle porównawczym*, w: *Krakowskie Studia z Historii Państwa i Prawa*, Kraków 2016, tom 9 (1), s. 67-95,

17. *Małżeństwo po angielsku*, w: Forum Prawnicze 2016, z.1 (33), s. 71-80, (recenzja książki M. Butrymowicz, P. Krocza, Angielskie prawo rodzinne, Lublin 2015),
18. *Fibrosa S.A. v. Fairbairn Lawson Combe Barbour Ltd (1942). Spółka z Kresów przed Izbą Lordów*, w: Miscellanea Historico-luridica, Białystok 2015, tom 14, z. 1, s. 197-217,
19. *Argumentacja historyczno-prawna w orzecznictwie Izby Lordów przełomu XX i XXI wieku na przykładzie nawiązań do sprawy Moses v. MacFerlan z 1760 roku*, w: Krakowskie Studia z Historii Państwa i Prawa, Kraków 2015, tom 8 (2), s. 199-214,
20. *Anna Dunin-Dudkowska, Testament jako zwierciadło kultur. Polsko-amerykańskie studium komparatystyczne*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2014, 349 s., w: Kwartalnik Prawa Prywatnego 2015, nr 2, s. 474-487,
21. *Fikcje prawne w nowożytnym common law na tle sporów kompetencyjnych z udziałem sądów westminsterskich*, w: Studia Prawno-Ekonomiczne, Tom XCI/1, 2014, s. 7-22,
22. *Mistake of law and mistake of fact in English law of restitution*, w: Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis 2014 (82), s. 261-283,
23. *Angielska doktryna promissory estoppel a polska klauzula nadużycia prawa*, w: Krakowskie Studia z Historii Państwa i Prawa, Kraków 2014, tom 7 (2), s. 395-404,
24. *Zasada bezpodstawnego wzbogacenia w prawie angielskim*, w: Studia Prawa Prywatnego 2014, nr 2, s. 91-113,
25. *Amerykańskie prawo bezpodstawnego wzbogacenia w Restatement z 2011 r.*, w: Kwartalnik Prawa Prywatnego 2013, nr 4, s. 857-890,
26. *Instytucja niesłusznego wzbogacenia w Kodeksie zobowiązań z 1933 r. na tle współczesnych kodyfikacji*, w: Krakowskie Studia z Historii Państwa i Prawa 2012, nr 5, s. 307-328,
27. *Podobieństwa pomiędzy prawem rzymskim i angielskim na przykładzie reguł dotyczących postępowania i zobowiązań*, w: Forum Prawnicze 2012, z.1 (9), s. 48-58,
28. *Historia angielskich quasi-kontraktów – w kierunku zasady bezpodstawnego wzbogacenia*, w: Państwo i Prawo 2012, nr 1, s. 64-75,
29. *Doktryna consideration w angielskim prawie zobowiązań kontraktowych (XVI-XX w.)*, w: Czasopismo Prawno-Historyczne 2011, t. LXIII, z.2, s. 261-281,
30. *Impossibility as the factor in the total failure of consideration*, w: Naděje právní vědy. Bykov 2010, Plzeň 2011, s. 46-57,
31. *Parallels between Roman Civil Law and English Common Law (Litigation, Obligations)*, w: Acta Historico-luridica Pilsensia 2009-2010, Plzeň 2011, s. 78-91,
32. *Mechanizm procesowy 'waiver of tort' w świetle przemian angielskiego 'common law'*, w: Zeszyty Prawnicze nr 11.2, Warszawa 2011, s. 153-170,
33. *Dzieje doktryny actio personalis moritur cum persona w angielskim common law*, w: Krakowskie Studia z Historii Państwa i Prawa, Kraków 2010, tom III, str. 37-49.

2. Na podstawie pozostałych publikacji Habilitanta (wydanych po uzyskaniu tytułu doktora nauk prawnych) można wnioskować o jego szerokich naukowych zainteresowaniach osadzonych w kontekście historycznym. Po pierwsze, skupiają się one wokół instytucji *estoppel* (najnowszy etap badań, ugruntowany jednak wcześniejszym doświadczeniem Wnioskodawcy zdobytym przy badaniu systemów *common law* i kultury prawnej państw z kręgu *common law*). Po drugie, badania i ich publikacyjne wyniki odnoszą się do instytucji bezpodstawnego wzbogacenia w systemach *common law*. Po trzecie, zainteresowania Habilitanta obejmują prawo umów w Anglii w perspektywie historycznej. Po czwarte, historię postępowania cywilnego w Anglii. Pozostałe obszary badań prawa polskiego i angielskiego (z

perspektywy historycznej i dogmatycznej) dotyczą m.in. małżeństwa i testamentu. W zdecydowanej większości, badania te wpisują się w prawo prywatne, z uwagi na instytucje, których dotyczą. Przedstawiają jednak wartość nie tylko w kontekście historycznym. Z wymienionych już powodów są cenne także dla badaczy zajmujących się prawem prywatnym.

2.3 Wniosek

1. Ogólna ocena osiągnięć naukowych dr. Jana Halberdy jest pozytywna. Podejmuje on teoretycznie i praktycznie istotne zagadnienia, w szczególności z zakresu tematyki zobowiązań, które opracowuje w sposób świadczący o dobrym opanowaniu tradycyjnych metod naukowych, właściwych dla badania i poznania prawa prywatnego i historii prawa. Posługuje się zasadniczo metodą dogmatyczną, a także prawnoporównawczą, badając instytucje z zakresu prawa prywatnego i postępowania cywilnego z perspektywy historycznej.

2. W swoich pracach, biorąc pod uwagę wszystkie płaszczyzny badawcze, odwołuje się także w ograniczonym zakresie do innych - niż systemy *common law* - systemów prawnych (i przyjmowanej tam metodologii wykładni i stosowania prawa), czy aktów *soft law*. Należy stwierdzić – z poczynionymi zastrzeżeniami, których waga nie jest zasadnicza - że omówione wyżej osiągnięcia naukowe, a zwłaszcza monografia pt. *Estoppel* w angloamerykańskim prawie prywatnym, stanowią znaczny wkład Wnioskodawcy w rozwój prawa jako dyscypliny naukowej.

3. Ocena aktywności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej

1. Stosując kryteria mające znaczenie dla nauk prawnych jako dziedziny nauk społecznych o charakterze ewaluacyjnym, nasuwają się następujące spostrzeżenia.

Dr Jan Halberda ma swój profil w *European Reference Index for the Humanities* (ERIH; lista ta nie obejmuje w ogóle czasopism z nauk prawnych); zostały tam ujawnione dwie publikacje, cytowani brak. Informacja ta nie może jednak wpływać na ocenę osiągnięć, ani aktywności naukowej Wnioskodawcy. Problematyka badawcza nie jest zasadniczo przedmiotem zainteresowania czasopism ujętych na wymienionych listach. Nie można więc wymagać od Habilitanta tego rodzaju publikacji, ani formułować wobec niego uwag w tym zakresie.

Według informacji uzyskanych za pomocą programu *Harzing's Publish or Perish* wersja 7.3 (indeks: *Google Scholar*) 21 prac Habilitanta uzyskało w okresie od 2010 r.

do 2021 r. 21 cytowań, a *Index Hirscha* wynosi 2. Program ten uwzględnia i przyznaje status cytowań wyłącznie cytowaniom w pracach opublikowanych w formie elektronicznej i dostępnych w *Google Scholar*, co stanowi tylko ułamek rzeczywistej liczby cytowań. Najwięcej cytowań ma *Historia zobowiązań quasi-kontraktowych w common law*, Kraków (Księgarnia Akademicka) 2012, ss. 446, (cyt: 7). Indeks w dokumentacji przedstawionej przez Wnioskodawcy wynosi 4, ale najpewniej uwzględniono w nim cały dorobek Wnioskodawcy. Wedle dostarczonych przez niego informacji, jego dzieła są zadowalająco cytowane w dostępnych bazach elektronicznych (w szczególności Lex, Legalis) i portalach internetowych (np. ResearchGate, Academia.edu). Punktacja MNiSW przedstawiona w załączniku 2 do wniosku (331 punktów), także jest znacząca.

2. Po uzyskaniu tytułu doktora nauk prawnych Wnioskodawca wydał 2 monografie oraz jest współautorem w 13 dziełach zbiorowych (w tym 2 w druku). W latach 2010-2020 opublikował 21 artykułów w krajowych czasopismach recenzowanych (w tym w takich renomowanych czasopismach jak Państwo i Prawo oraz w Transformacje Prawa Prywatnego).

3. Habilitant, po uzyskaniu stopnia doktora brał udział w międzynarodowym projekcie naukowym pt. *Comparative History of Insurance Law in Europe (CHILE): 'Tontines'*, który był realizowany przez Universität Augsburg. Był to konkurs Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych w ramach programu Horyzont 2020. Realizując projekt w latach 2016-2017 jako wykonawca, opracował rozdział na temat prawa polskiego w monografii i wygłosił referat na konferencji naukowej. Uczestniczył także w projekcie finansowanym ze środków UE, realizowanym przez Okręgową Izbę Radców Prawnych w Krakowie pt. *Małopolski radca prawny przed sądami UE* (w 2011 r.).

4. Wnioskodawca bierze także udział w zespołach badawczych, realizujących inne projekty. Po uzyskaniu stopnia doktora, uczestniczył jako wykonawca w trzech projektach. Po pierwsze, w projekcie *Historia zobowiązań quasi-kontraktowych w common law* w ramach konkursu WPiA UJ na dotację ze środków na badania młodych naukowców (2011 r.). Po drugie, w projekcie *Ewolucja doktryny waiver of tort w angielskim common law od XVIII do XX wieku* w ramach konkursu WPiA UJ na wykorzystanie dotacji ze środków wydziałowej rezerwy na badania własne (2010 r.). Po trzecie, w projekcie *Instytucja consideration w angielskim prawie zobowiązań umownych. Próba porównania z cywilistyczną konstrukcją causa* w ramach konkursu

WPiA UJ na wykorzystanie dotacji ze środków wydziałowej rezerwy na badania własne (2009 r.). Wszystkie te projekty zostały zrealizowane, co znalazło wyraz w publikacjach i wystąpieniach na konferencjach.

5. Wnioskodawca uczestniczy aktywnie w życiu naukowym o zasięgu krajowym i międzynarodowym. W latach 2009-2020 wygłosił referaty na międzynarodowych i krajowych konferencjach. Tematyka tych wystąpień w powiązaniu z publikacjami Habilitanta przekonuje o tym, jakie zagadnienia Habilitant sobie szczególnie upodobał i jakie metodycznie i konsekwentnie zgłębiał. Wśród tych wystąpień dominuje tematyka dwóch źródeł zobowiązań, tj. umów i bezpodstawnego wzbogacenia, w co wpisują się także badania nad wartościami znajdującymi wyraz w słusznościowych klauzulach generalnych i instytucji *estoppel*. Liczba (14) i miejsca tych konferencji (z zagranicznych np. Augsburg, Reading, Pécs) oraz tematyka wystąpień w zestawieniu z dorobkiem naukowym wyrażającym się w publikacjach, przekonują, że Wnioskodawca w sposób przemyślany i konsekwentny buduje swoją ścieżkę naukową zarówno w środowisku zarówno krajowym, jak i międzynarodowym. Habilitant jest także członkiem *European Society for Comparative Legal History*.

6. Poza konferencyjną działalnością naukową, udziałem Wnioskodawcy – po uzyskaniu stopnia doktora, są także liczne zagraniczne staże, spotkania naukowe, czy kwerendy w takich ośrodkach jak: St. Mary's University School of Law, San Antonio, Texas; Freie Universität Berlin; Universität Heidelberg, Juristische Fakultät, Institut für ausländisches und internationales Privat- und Wirtschaftsrecht; Universität Augsburg, Lehrstuhl für Bürgerliches Recht, Wirtschaftsrecht und Rechtsgeschichte; Ruhr-Universität Bochum Lehrstuhl für Bürgerliches Recht, Internationales Privatrecht und Rechtsvergleichung, Handels- und Wirtschaftsrecht; Albert-Ludwigs-Universität Freiburg, Institut für Ausländisches und Internationales Privatrecht; Institut für internationales und ausländisches Privatrecht Universität zu Köln; Radboud University Nijmegen; Univerzity Karlovy v Praze, Právnická fakulta.

7. Godny odnotowania jest także fakt, że Wnioskodawca został zaproszony do kapituły Olimpiady Historyczno-Prawnej im. Profesora Michała Sczanieckiego podczas sześciu edycji organizowanych przez wydziały prawa we różnych ośrodkach akademickich w Polsce w latach 2010-2016.

8. Habilitant współpracuje z następującymi krajowymi czasopismami: Czasopismo Prawno-Historyczne, Krakowskie Studia z Historii Państwa i Prawa, Kwartalnik Prawa Prywatnego, Studia Podlaskie, Zeszyty Prawnicze. Należy bowiem

do zespołu recenzentów prac publikowanych w tym czasopiśmie. W tym charakterze działa również na blogu Law Against Pandemic (lawagainstpandemic.uj.edu.pl). W czasopiśmie tych recenzował (po uzyskaniu stopnia doktora) 10 publikacji. Jest autorem 3 krytycznych artykułów recenzyjnych.

9. Wnioskodawca jest zatrudniony na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego, na stanowisku adiunkta, w Katedrze Powszechnej Historii Państwa i Prawa, prowadząc różnego rodzaju zajęcia dydaktyczne, tj.: ćwiczenia z Powszechnej historii prawa, wykład z Fundamentals of Anglo-American and Polish legal system, wykład z Introduction to English Law of Obligations, a także wykład z Legal English na studiach doktoranckich. Jak wynika z zamieszczonej na stronie Katedry (w której jest zatrudniony) listy prowadzonych zajęć dydaktycznych, ich zakres tematyczny jest ściśle powiązany z naukowymi zainteresowaniami Wnioskodawcy.

10. W zakresie działalności organizacyjnej, dydaktycznej, i współpracy z otoczeniem osiągnięcia Wnioskodawcy również są dostrzegalne. Po pierwsze, wraz z prof. Vincentem Johnsonem (St. Mary's University School of Law, San Antonio, Texas) doprowadził do nawiązania w 2015 r. współpracy naukowej pomiędzy Wydziałem Prawa i Administracji UJ a St. Mary's University School of Law, San Antonio, Texas i podpisania w 2020 r. umowy o współpracy, która stanowi podstawę do wyjazdów naukowych pracowników akademickich obu uczelni (działalność organizacyjna). Po drugie, jest konsultantem Okręgowej Izby Radców Prawnych w Krakowie w zakresie prawa prywatnego krajów *common law* (współpraca z otoczeniem). Po trzecie, jest twórcą i administratorem strony internetowej Katedry Powszechnej Historii Państwa i Prawa UJ: www.common.law.uj.edu.pl (działalność organizacyjna). Po czwarte, jest redaktorem naukowym oraz współautorem (wraz z Marcinem Czepelakiem, Arkadiuszem Michałakiem, Krzysztofem Śmiałkiem, Adamem Uruszczakiem i Magdaleną Węglarż) studenckiego podręcznika pt. Historia prawa sądowego. Repetytorium, Zakamycze 2000 (I wydanie), Wolters Kluwer Polska 2006 (II wydanie); autor ok. 40% książki (działalność dydaktyczna).

11. Poza działalnością związaną typowo z karierą akademicką (w zakresie nauki, dydaktyki, a także działań organizacyjnych) Wnioskodawca nadto jest radcą prawnym (wpisanym na listę radców prawnych prowadzoną przez Okręgową Izbę Radców Prawnych w Krakowie od 2010 r.). Jest także biegłym sądowym w zakresie prawa obcego (systemy *common law*), wpisanym na listy biegłych sądowych prowadzone przez sądy okręgowe od 2020 r. W tym drugim przypadku, jego badania

naukowe, dotyczące systemów *common law*, z pewnością przyczyniły się do kompetencji, które z powodzeniem mogą być wykorzystane w praktyce i uzasadniają jego powołanie na biegłego sądowego badającego prawo obce.

12. Wykazane powyżej osiągnięcia dr. Jana Halberdy skłaniają bez wątpienia do uznania Jego aktywności naukowej za **istotną**. Jego dorobek z czasu po doktoracie (od 2009/2010r.) jest znaczący pod względem liczby publikacji i podejmowanej w nich problematyki, a także liczby i miejsc prezentacji dorobku na konferencjach naukowych (krajowych i międzynarodowych), oraz udziału w projektach (również krajowych i międzynarodowych). Dorobek ten obejmuje również szeroką tematykę prywatnoprawną. Po pierwsze, tematyka ta odnosi się do instytucji, które można postrzegać także w kontekście rodzimej części ogólnej prawa prywatnego (w szczególności w zakresie klauzul generalnych i ich funkcji korekcyjnej, nadużycia prawa podmiotowego, czy przedstawicielstwa). Po drugie, mieści się w niej prawo zobowiązań (w zakresie takich źródeł jak umowy i bezpodstawne wzbogacenie), po trzecie, instytucje prawa spadkowego i rodzinnego. Instytucje te badane są z perspektywy historycznej, głównie w systemach *common law* z odniesieniami do prawa polskiego, czy innych systemów Europy kontynentalnej (*civil law*), a także incydentalnie do aktów *soft law*. Poszczególne instytucje prawa są badane metodycznie i konsekwentnie, a także przez czas pozwalający na wypracowanie dobrze ugruntowanego stanowiska własnego, dotyczącego zagadnień, które Wnioskodawca obejmuje swoimi zainteresowaniami. Można rzec, że Habilitant bardzo dobrze porusza się na płaszczyznach, które objął badaniami naukowymi, a publikowane prace, mające znaczną wartość, stanowią tego odzwierciedlenie. Dorobek naukowy przekłada się przy tym nie tylko na typowe efekty związane z prowadzeniem badań naukowych, ale także znajduje odzwierciedlenie w działalności dydaktycznej, organizacyjnej, czy współpracy z otoczeniem. W tym zakresie działania podejmowane na różnych płaszczyznach są spójne, kompatybilne. O pozycji Wnioskodawcy w środowisku akademickim świadczy również zapraszanie go do udziału w grantach naukowych, co wiąże się z wysokimi wymaganiami wobec osób, które się do współpracy zaprasza. Habilitanta cechuje duża aktywność konferencyjna, grantowa i stażowa (w tym na forum międzynarodowym), a jego wypowiedzi w zakresie podejmowanych badań mają znaczenie dla dorobku doktryny teorii i filozofii prawa, historii prawa, prawa prywatnego, czy prawa procesowego. Mogą być także cenne dla prawa kolizyjnego. Biorąc to pod uwagę, uprawnione jest twierdzenie, że

Wnioskodawca jest kompetentnym naukowcem o uznanej pozycji w środowisku akademickim.

4. Konkluzja

Monografia dr. Jana Halberdy pt. *Estoppel w angloamerykańskim prawie prywatnym* oraz pozostałe osiągnięcia naukowe stanowią znaczny wkład Habilitanta w rozwój dyscypliny naukowej, którą tenże się zajmuje, a Jego aktywność naukowa, opisana w punkcie 3 recenzji, jest istotna. Na tej podstawie należy stwierdzić, że Wnioskodawca spełnia kryteria określone w art. 219 ust 1 pkt 1 - 3 ustawy z 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Kierując się tym, co jest konsekwencją przygotowanej przeze mnie oceny - zgodnie z normatywnymi i zwyczajowymi kryteriami - stwierdzam, że Jan Halberda powinien uzyskać stopień naukowy doktora habilitowanego.

Ewa Rott-Pietrzyk